

Lisa Dillan
c/o Bodøsjøveien 5,
8073 Bodø
Mobil: 41 54 58 34

Bodø, 11.01.2016

Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10,
8002 Bodø

Høringsuttalelse vedrørende endring av vern i Saltfjellet-Svartisen

Høringsuttalelsen er et samledokument signert av, og basert på opplysninger fra, følgende bidragsyttere:

Per Thomas Kuhmunen

- formann i Saltfjellet Reinbeitedistrikt, reineier

Anders Erling Fjällås

- ordfører for Semisjaur-Njarg Samelandsby/reineierne i Sverige

Tom Wiklund

- oppsynsmyndighet, Länsstyrelsen i Norrbottens Län, Sverige

Per Adde og Kaja Zetterquist:

- grunneiere og fastboende i Graddis siden 1961

Kjell Gunnar Brenna/Ellinor Winnberg Brenna

- grunneiere og fastboende i Austerås i Skaiti

Lisa Dillan

- undertegnede, grunneier og hytteeier siden 1972

Vi som har bidratt i denne høringsuttalelsen, bor og/eller virker i umiddelbar nærhet til Graddis og de tilhørende verneområder nevnt i dette dokumentet. Vi støtter fullt og helt Fylkesmannens forslag om å utvide Saltfjellet nasjonalpark til også å omfatte nåværende landskapsvernområder, og dermed styrke vernet.

Sammendrag

Denne høringsuttalelsen dreier seg hovedsakelig om Saltfjellet landskapsvernområde og Saltdal kommunes tilleggsforslag til innskrenking av verneområde ved Junkerdalen/Graddis til fordel for skuterløype mellom Norge og Sverige.

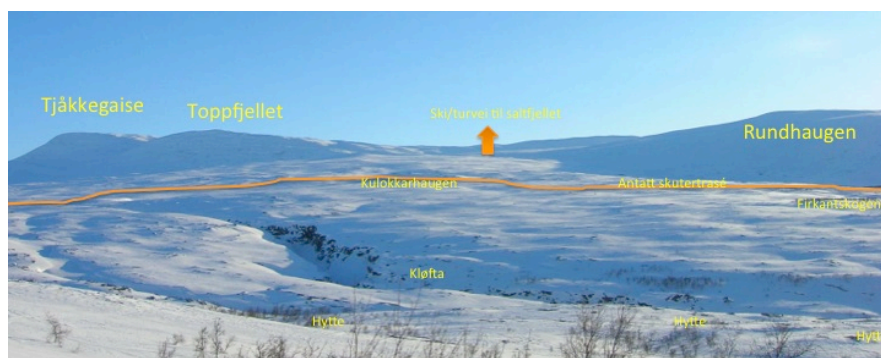
Dersom forslaget fra Saltdal kommune blir vedtatt, vil det være brudd på både naturmangfoldloven og motorferdselloven. Vernesoner og nasjonalparker er nasjonale verdier, som det i lover og forskrifter er fremhevet klart og tydelig at ikke skal berøres når man anlegger skuterløyper. Å endre en vernegrense for å legge til rette for skuterkjøring i Saltfjellet landskapsvernområde, vil føre til svært negative konsekvenser for blant annet:

- **samiske rettigheter og reindriftnæringens vinterbeite**
- **friluftsliv og jakt**
- **hyttefeltet i Graddis**
- **forskriftsfredet kulturminne, ferdselsåre mellom Norge og Sverige**
- **utrydningstruede dyrearter, fugl og rovfugl samt fredede planter i sommertiden**

Skuterløypa vil også bli en sårbar grenseovergang, der Tollvesenet ikke har mulighet til å kontrollere verken vare- eller persontransport; løypa vil gjøre en sving inn i fjellet fra grensehandelen, videre forbi tollstasjonen på sydsiden av fjellet, og ned til Junkerdal Turistsenter.

1. Kommentarer til Saltdal kommunes høringsuttalelse

Figur 1, Saltfjellet landskapsvernområdet sett mot sør, ca plassering av foreslått skuterløype tegnet inn med oransje strek.

1. Innskrenking av Saltfjellet landskapsvernområde ved Junkerdalen og Graddis til fordel for skuterløype

Saltdal kommune nedstemte i kommunestyremøte av 18. november 2015 Fylkesmannens forslag om å gjøre vernesonene i Saltfjellet om til nasjonalpark (arkivsak nr. 210/145, PS83/15). Dette formidles i Saltdal kommunes høringsuttalelse til gjeldende sak, med det argument at vernesonene som de er, ivaretar områdene bra nok.

Saltdal kommune vedtok i samme sak å søke vernesonen i Graddis/Junkerdal *innskrenket*, for å gjøre plass til en skuterløype som transitt fra Junkerdalscenteret og til det svenske skuterløypenettet.

Saltdal kommune mener i høringsuttalelsen sin, at dagens vern er tilstrekkelig, men går samtidig inn for å svekke det.

Videre sier kommunen i sine uttalelser at reindriften er viktig for kommunen, samtidig går de inn for å anlegge skuterløype i et veldig viktig vinterbeiteområde for rein.

Man neglisjerer i dette forslaget samisk reindrift, en næring som har klare rettigheter, og som samfunnet har like klare forpliktelser overfor.

Dette er selvmotsigende, og forslagene de kommer med er ikke i tråd med lov og forskrifter, se punkt 1.2. Videre:

Foreslått generell endring fra beltekjøretøy til motorkjøretøy

I rådmannens innstilling i kommunestyringssaken punkt 3.4.1. har kommunen videre ytret ønske om å bytte ut beltekjøretøy med motorkjøretøy, i forbindelse med uttrekk av storvilt. Dette åpner for blant annet for ATV i vernesonen. Skadene på landskapsvernområdets meget sårbare natur og saktevoksende vegetasjon i naturen kan bli omfattende. I Graddis hyttefelt har vi, som eksempel, fremdeles spor etter motorkjøretøy med hjul fra 1971, da man kjørte opp material til hytter. Vi følger ikke kommunens resonnement; det er atskillig dokumentasjon på at f.eks ATV kan gjøre stor skade på naturen, og da særlig våtmarksområder og mht dyre,- og fugleliv.

Generell transport med motorkjøretøy til hytter

I rådmannens innstilling i kommunestyringssaken punkt 3.4.4. foreslår kommunen å tillate motorisert transport til hytter i perioden 1.11-1.05 også innenfor vernesonene. De foreslår også å øke antallet turer med 8 til hver hytte, og fjerne bestemmelser om snøskuterfrie tidsrom. Dette vil videre true næringsinteresser i området i Graddis: Myrvang ved fjellstua og Stig Bredesen i Skaiti, som i dag livnærer seg på blant annet kjøring av ved og varer til hyttefeltet.

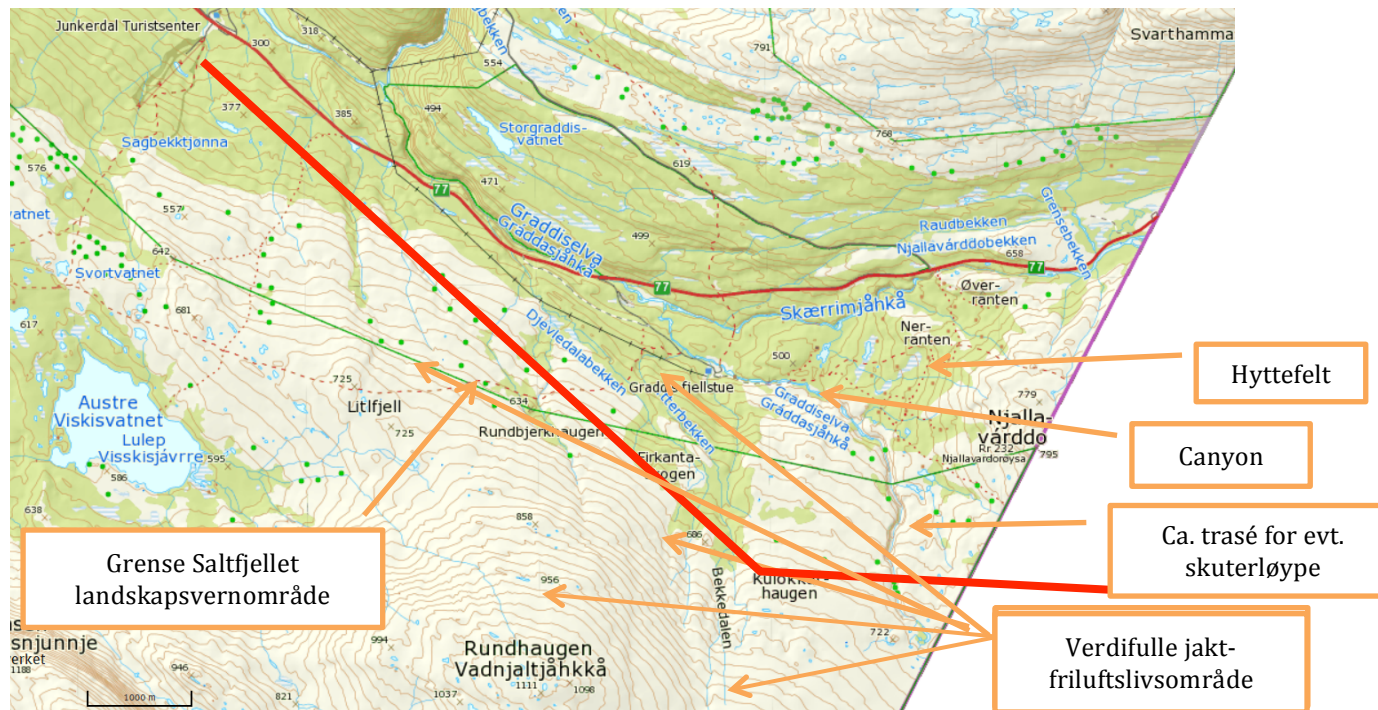
Se ellers punkt 2.4 om støy og hekkeperioder for særlig rovfugl.

Forslagene vil svekke vernesoner og uthuler hele hensikten med lov om motorisert ferdsel i utmark med forskrifter.

1.2 Omgåelse av loven

Forslaget om skuterløype bryter med flere punkter i motorferdselloven og endringer i forskrift for bruk av motorkjøretøyer § 4a, sitat fra lovteksten under:

"(...)Løypene skal ikke legges i verneområder, foreslåtte verneområder eller nasjonale villreinområder. Løypene skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften eller kreve terrenginngrep. Ved fastsetting av løypene skal kommunen ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Kommunen skal også ta hensyn til naturmangfold, bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø og sikkerheten for dem som kjører og andre(...)

Figur 2 Kart som viser Saltdal kommunes foreslått skutertrasé som går inn i dagens verneområde og avskjærer Graddis fjellstue og hyttefeltet fra flotte friluftsområder. Kartkilde: norgeskart.no

2 Konfliktsoner i henhold til lov og intensjoner med vern

2.1 Reindriftnæring og samiske rettigheter

Per Thomas Kuhmunen, formann i Saltfjellet reinbeitedistrikt, reineier:

"Det aktuelle landskapsvernområdet er en viktig del av vinterbeitet for reindriften på Saltfjellet. Vinterbeitet er minimumsfaktor på Saltfjellet og enhver forstyrrelse - ikke minst på vårvinteren fram mot kalvningstiden - kan være ødeleggende. En skuterløype i Graddis vil derfor være i direkte konflikt med vår næring og Saltfjellet reinbeitedistrikt sier bestemt nei til forslaget. Vernesonen ble i sin tid opprettet nettop av hensyn til reindriftenes behov."

Anders Erling Fjällås, ordfører for samelandsbyen Semisjaur-Njarg og representant for reindriften på svensk side, opplyser at de stiller seg negativ til en norsk løype fordi denne legges i et område som også er i bruk av svensk reindrift, og som kobler seg inn på svensk løypenett; de sliter allerede med stor belastning fra skuterkjørere og disse forstyrrer reinen nevneverdig.

Videre vil en slik løype måtte krysse sperregjerdet for rein i området, for å komme over til svensk løypenett.

2.2 Hyttefelt og hytteeierforeningen

Hytteierforeningen i Graddis består av 64 hytter. Hyttefeltets åpenbart, negative holdning til skuter over mange år, ble ytterligere og tydelig markert i 2014, da Saltdal Kommune hadde ute en høring om mulig skutertrasé tvers gjennom hyttefeltet:

Av de innkomne svar, svarte alle, foruten to hytter, nei på spørsmålet om de ønsket en skuterløype velkommen i feltet.

2.3 Flora, fauna og produktivt jaktterreng

I Junkerdalen finner man habitater for blåstrupe, rype, storfugl, fjellvåk, jaktfalk og tårnfalk, ugle, kongeørn, videre fjellrev, jerv, bjørn, gaupe, ulv (streifende ulv observert særlig det seneste året). I Junkerdal naturreservat finner man bevart urskog. Området består av boreal lauvskog og furu, og inneholder en rekke rødlistede plantearter.

Foreslått skuterløype går gjennom et produktivt jaktterreng. I området ved Rundhaugen foregår jakt på særlig rype, hare og storfugl. Se også punkt 2.4 om støy og spesielt rovfugl. Ved Graddis fjellstue, finner vi f.eks Metuzalem, Saltdals eldste furu som er 800 år gammel.

2.4 Støyforurensning

I rapport 187 fra NINA, viser undersøkelsene til at særlig fugl påvirkes av motorisert støy, fordi de bruker lyd som kommunikasjonsform; dette nedsetter fuglens reproduksjon, i følge NINA. Videre: "snøskuterkjøring nært rovfuglreir tidlig i hekketid har påvirket både atferden og muligheten til produksjon av unger for de hekkende fuglene (...) For rovfugl som kongeørn og jaktfalk er dette en lang periode fra kanskje tidlig mars til ut juli (...). Begge arter befinner seg i vernesonens områder.

Området kan betegnes som svært åpent og stille, med få forstyrrende elementer i lyd og synsbildet. Skuterstøy fra svensk løype og fra nyttekjøring i Graddis, er erfart hørbart fra flere kilometers rekkevidde. En skuterløype vil både vises i terrenget, og være til stor sjenanse mht støy både i hyttefeltet og i det aktuelle området.

2.5 Kulturminner

En skutertrasé vil krysse den forskriftsfredede ferdselsåren fra Norge til Sverige, Junkerdalsura - 117 SVV NVP i følge kulturminnesok.no.

Området er særegent med sine kulturveier, kulturminner og kulturlandskap med kolmiler, vedløer etter gammel utmarksdrift. Etablerte kunstnere har i dag sitt virke i verneverdig utmarksbebyggelse som er selve fundamentet for kunstgalleriet Adde-Zetterquist ved Nordland Nasjonalparksenter.

3 Andre konsekvenser av en eventuell skuterrute

3.1 Smuglerrute

En transittløype fra norsk side til svenske løypenett vil i alle henseende omgå de etablerte tollstasjonene. Tollvesenet vil ikke ha mulighet til å kontrollere person- eller varetransport med skuter over grensen uten betydelige ressurser. Dagens tilfeldige stikkprøver avslører et betydelig omfang av grensekryssinger som ikke er mulige å kontrollere, samt utstrakt registrering av promillekjøring (se pkt 3.2 nedenfor).

3.2 Observasjoner vedrørende skutertrafikken i Sverige:

Tom Wiklund (oppsynsmyndighet, Svensk side): Skutertrafikken synes mer eller mindre ute av kontroll og kjørerne kjører tidvis med fare for eget og andres liv. Løypenettet medfører forsøpling, villmannskjøring i fjellsidene, promillekjøring, det observeres stadige brudd med fartsgrenser, manglende hensynstagende til andre brukere, reindrift og dyreliv. Wiklund bekrefter også at jervehiet ved svensk skuterløype har forlatt hiet.

3.3 Økt skutertrafikk på begge sider av grensen

En norsk transittløype vil kunne få utilsiktede konsekvenser i Norge, og tiltrekke seg skuterførere fra svensk side og over på norsk side. Svensk lov likner den norske, men fraviker på viktige punkter i området: man får kjøre fritt der man vil, om man viser hensyn til dyreliv, friluftsliv, vernebestemmelser og andre brukere og kjører i maks 70 KM/t. Erfaringene fra Tom Wiklund, oppsynsmyndighet i Sverige, samstemmer med våre, og det er sannsynlig at denne skuteratferden også kan føre til frikjøring og liknende tilstander i verneområdet, som dem man finner i Sverige.

Canyonene vil være et potensielt faremoment for skuterkjørere ved dårlig sikt, ettersom den stedvis er svært dyp og har overhengende snøskavler som bryter løs og faller ned i canyonen. Canyonen strekker seg nesten helt opp til krysningspunktet på svensk side, og man skal ikke veldig langt i fra en gitt skutertrasé før dette blir svært farlig, i sær ved dårlig sikt.

3.4 Fortrengning av andre brukere

Frode Tjønn, arealplanlegger i Saltdal kommune, informerer i en e-post til Lisa Dillan at en trasé ønskes lagt høyt oppe i fjellsiden innenfor dagens vernesone, for å ikke komme i konflikt med hyttefeltet, og heller ikke i konflikt med canyonen i Graddis.

Dette er på ingen måte vår oppfatning: en løype vil være i direkte konflikt med vernesonens verneintensjoner, reindrift, friluftsliv, jakt, hyttefelt og andre tilreisende brukere fra Fjellstua med mer.

Den svenske skuterløypa går i vakkert landskap og ideelt skiterreng, men hit er det svært få skiløpere som velger seg. *Med svært få unntak, er skiløpere fortrent over til nettopp de områder Saltdal kommune nå planlegger en transittløype i.*

Fastboende har måttet oppgi bruk av fangsthytte på vårvinteren på svensk side, og opplever i vinterhalvåret forsøpling og slitasje med skadeverk som følge av skutertrafikken i det svenske løypenettet. Per Adde har eksempelvis fra Njallevarre talt over hundre skutere på to timer. Det handler altså om store mengder skutertrafikk, ikke en og annen. Dette vil øke med kommersiell utleie fra Junkerdal.

I dag tar det 10 minutter med bil fra Junkerdalen Turistsenter og opp til det svenske løypenettet med bil. Riksveien ivaretar transittbehovet for å komme seg til det svenske løypenettet, - i den grad dette løypenettet blir opprettholdt i framtiden.

3.5 Avslutningsvis

Randsonene betjener og sikrer driften av nasjonalparkene, og er ikke ment som "frisoner" for miljøbelastende aktivitet. Dette gjelder også andre ting enn snøskuter og motorisert ferdsel. Saltdal er et eksempel på tvilsom forvaltning, på linje med nabokommunen Fauske, som har vært en del av forsøksordningen med kommunal håndtering av motorferdselsbestemmelsene:

Man finner sommertrening med motorkjøretøyer som ATV og maskinpreparerte løyper vinterstid i vernesonen, økning i antallet dispensasjonssøknader for bruk av helikopter/mikrofly til rekreasjonsformål, det tilrettelegges i dag for turisme som er basert på motorisert ferdsel i utmark, uten at det skapes verdier, næringsdrift eller arbeidsplasser. Kommunene har mange hyttefelt som i dag tilpasses og "utvikles" for nye hytteeiere som ønsker å kjøre skuter/ATV med mer.

Graddis hyttefelt er et hyttefelt med en stor, nærmest samstemmig majoritet av brukere hvis aktivitet tuftet på, og i samstemthet med, intensjonene med landskapsvernet og nasjonalparkene.

Det bør også avslutningsvis påpekes at en tilrettelegging for motorisert ferdsel vil være totalt ødeleggende også for bærekraftig turisme tilpasset intensjonene med forvaltning av nasjonalparker og verneområder. Her har Saltdal Kommune store potensialer, og mennesker som ønsker å satse, men ikke tør av redsel for at store investeringer kan bli ødelagt av for eksempel skutertraséer.

Kilde: Kjell Gunnar Brenna og Ellinor Winnberg Brenna, fastboende grunneiere med høringsuttalelse til Saltdal kommune 09.02.2014.
Nordlandsforsknings rapport 3-2013, (Bay-Larsen, Gjertsen, Magnussen, Andersen, Johansen.)

Konklusjon

Det er vår mening at deler av Saltdal kommunes høringsuttalelse med tilleggsforslag til innskrenkninger av vernesone til fordel for skuterløype, er i strid med nasjonale lover og retningslinjer, og derfor bør avvises.

Vi stiller oss kritiske til kommunens holdning og forvaltning av motorisert ferdsel i utmark, og ivaretagelse av nasjonale verdier de er satt til å forvalte. En tilrettelegging for motorisert ferdsel vil være totalt ødeleggende for bærekraftig turisme tilpasset intensjonene med forvaltning av nasjonalparker og verneområder, og stikk i strid med overordnet og miljø,- og klimapolitikk.

Vi stiller oss bak Fylkesmannens forslag, om å beholde dagens avgrensning av landskapsvernområdet og å styrke vernet med en omgjøring til nasjonalpark.

Beste hilsen høringsgruppen
Kontaktperson: Lisa Dillan
Epost: lisadillan@hotmail.com
Mobil: (0047) - 41 54 58 34